

Ministerie van Economische Zaken
t.a.v. de Staatssecretaris
de heer ir. M.H.P. van Dam
Postbus 20401
2500 BJ DEN HAAG

Advies

Geachte heer Van Dam,

Op 25 november 2015 heeft de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs het voornemen ontvangen van Van Hall Larenstein om de hbo Ad Land- en Watermanagement als bekostigd Ad programma te verzorgen in Rheden. Op 25 november 2015 heeft de commissie aanvullende informatie verzocht. De aanvraag was op 10 december 2015 voorzien van alle voor de beoordeling van de aanvraag benodigde gegevens en is door de commissie in behandeling genomen.

datum
11 januari 2016

onderwerp
nieuwe opleiding
Van Hall Larenstein
hbo Ad
Land- en Watermanagement
voltijd en deeltijd
Rheden

ons kenmerk
2015/52

bijlagen
beoordelingskader

Advies Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs

Gelet op het hierna volgende adviseert de commissie u om positief te besluiten op het verzoek van Van Hall Larenstein om de hbo Ad Land- en Watermanagement als bekostigd Ad programma te Rheden te verzorgen.

Beoordelingskader

De wettelijke grondslag voor dit advies is gelegen in artikel 6.2 van de Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek (WHW). Voorts heeft de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs van 3 juli 2014, verder te noemen de Beleidsregel, voor de commissie als leidraad gediend. Het beoordelingskader treft u in de bijlage bij dit advies aan.

Omschrijving van de aanvraag

Aanvrager wil een nieuw Ad programma realiseren dat verbonden is aan de hbo bacheloropleiding Land- en Watermanagement (hierna: LWM) die op dezelfde locatie wordt verzorgd. De Ad en de bachelor zijn ingedeeld in het Croho onderdeel Landbouw. De Ad heeft een studielast van 120 ECTS en wordt in voltijd en in deeltijd in het Nederlands aangeboden. Afgestudeerden zijn in staat om mee te werken met en leiding te geven aan projecten op het gebied van ruimtelijke inrichting en beheer van land en water, zoals stedelijk waterbeheer, riolering en het bouwrijp maken van grond voor woonwijken of bedrijventerreinen. De Ad is toegankelijk voor studenten met een mbo-4, havo of vwo diploma met scheikunde. Studenten die opteren voor de deeltijdvariant moeten op het moment dat ze aan de opleiding beginnen beschikken over een passende functie van minimaal 0,4 fte op minimaal mbo+ niveau.

Aanvrager doet een beroep op de criteria a, b en c in art. 6 van de Beleidsregel.

Motivering

De aanvraag voldoet naar mening van de commissie aan de criteria a, b en c in art. 6 van de Beleidsregel.

pagina 2 van 5 *Beoordeling criterium a Beleidsregel*

Aanvrager stelt dat de Ad Land- en Waterbeheer nog niet bestaat. Aanvrager heeft beschreven welke bacheloropleidingen worden aangeboden op het gebied van land- en waterbeheer. Het betreft de bachelor Watermanagement van de Hogeschool Rotterdam en Hogeschool Zeeland en de bachelors Land- en Watermanagement en Kust- en zeemanagement van Van Hall Larenstein zelf. Aan deze bachelors is nog geen enkele Ad gekoppeld. Verder heeft aanvrager op curriculumniveau een vergelijking gemaakt met de Ad Duurzame watertechnologie van Van Hall Larenstein zelf. Op verzoek van de commissie heeft aanvrager ook een vergelijking gemaakt met de Ad's Civiele techniek- projectuitvoering en Civiele techniek- directievoering van de HAN. De Ad Duurzame watertechnologie is een milieukundige Ad gericht op de kwaliteit van het water. De Ad LWM is veeleer gericht op de kwantitatieve aspecten van water. De Ad's Civiele Techniek van de HAN hebben een zeer geringe watercomponent en zijn slechts voor wat betreft de vakken ruimtelijke inrichting en projectmanagement verwant aan de voorgenomen Ad. Deze programma's zijn daardoor niet als vergelijkbaar te beschouwen.

De commissie constateert dat de inhoud van de Ad LWM op Ad niveau nog niet wordt aangeboden. De Ad is nieuw en noodzakelijk om de gewenste vernieuwing te realiseren. De aanvraag voldoet aan criterium a in art. 6 van de Beleidsregel.

Beoordeling criterium b Beleidsregel

Aanvrager stelt dat de Ad Land- en Watermanagement tegemoet komt aan een arbeidsmarktbehoefte.

Uit ROA, de Arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2018, blijkt dat de arbeidsmarktperspectieven voor mbo groen goed en voor hbo groen redelijk zijn (ROA, p. 67). De gunstige perspectieven voor mbo groen worden met name veroorzaakt door de hoge vervangingsvraag in deze sector. De redelijke perspectieven op hbo niveau komen voort uit het feit dat de instroom in groene hbo opleidingen beperkt blijft. De banenmarkt krimpt weliswaar, maar doordat er minder werkzoekenden toetreden dan er uitvloeien blijft er toch een redelijke vraag naar groene hbo opgeleiden (ROA, p. 70).

Aanvrager heeft het rapport 'Watermensen werken door' aangeleverd dat in 2013 is uitgevoerd in opdracht van het A&O-fonds Waterschappen, op verzoek van de Vereniging van Directeuren van de waterschappen. Dit rapport biedt gedetailleerde gegevens over de huidige personeelssamenstelling en de verwachte uitbreidings- en vervangingsvraag per opleidingsniveau en regio. Men constateert dat bij 4 waterschappen het aantal gewenste nieuwe medewerkers (zowel de uitbreidingsvraag als de vervangingsvraag) lager is dan het aantal medewerkers dat met pensioen gaat (p. 6). De grootste uitdaging voor de waterschappen zal zijn om te blijven beschikken over een uitstekende kwaliteit van medewerkers (p. 7). Het dertigtal vacatures dat er de komende 5 jaar zal komen bestaat grotendeels uit functies voor mbo'ers en hbo'ers (p.15). In 2018 verwachten de meeste waterschappen dat de noodzakelijke cultuurverandering het grootste knelpunt zal zijn. Medewerkers moeten veel meer kunnen schakelen tussen projecten en samenwerkingen aangaan, meer netwerkgericht zijn, van buiten naar binnen redeneren (p. 20). Uit de HR-monitor 2014 van de Unie van Waterschappen komt hetzelfde beeld naar voren: het aantal baanopeningen is beperkt en de vrijkomende functies zijn voornamelijk geschikt voor mbo'ers en hbo'ers met een groene of technische achtergrond gericht op waterbeheer. Er wordt specifiek

pagina 3 van 5 aangegeven dat het moeilijk is om vacatures te vervullen op het gebied van 'voorbereiding en uitvoering projecten watersysteem' (p. 20). Bij 30% van alle moeilijk vervulbare vacatures ging het om een vacature op dat kennisgebied (21 vacatures). Verder gaven de waterschappen aan dat 26% van de moeilijk vervulbare vacatures betrekking had op een functie op het gebied van bedrijfsvoering (18 vacatures). Afgestudeerden van de Ad Land- en Watermanagement kunnen opteren voor deze 39 vacatures (evenals kandidaten met een relevante mbo4 + of hbo bacheloropleiding). Hierbij is nog van belang om op te merken dat de deeltijdstudenten geen extra druk op de arbeidsmarkt veroorzaken; zij moeten bij aanvang en gedurende de studie beschikken over een relevante baan op minimaal mbo+ niveau van tenminste 0,4 fte.

Aanvrager heeft aangetoond dat het werkveld betrokken is bij de vormgeving van de Ad Land- en Watermanagement. Diverse werkgevers hebben intentieverklaringen overgelegd waaruit blijkt dat zij het programma zien als nuttige initiële opleiding en als waardevolle mogelijkheid voor bijscholing van hun werknemers.

Aanvrager heeft verder aangegeven dat de alumni van de bacheloropleiding Land- en Watermanagement zeer goed terecht komen. Uit de factsheet bij de HBO Monitor 2014 blijkt dat in 2013 alle afgestudeerden van de bachelor Land- en Watermanagement een baan hadden en dat zij zeer tevreden zijn over de opleiding.

Tenslotte heeft aanvrager aangetoond dat de Ad Land- en Watermanagement aansluit op de Human Capital Agenda van de topsector Water en op het sectorplan Hoger Agrarisch Onderwijs.

De commissie constateert dat een arbeidsmarktbehoefte aan afgestudeerden van de Ad Land- en Watermanagement aannemelijk is gemaakt. De aanvraag voldoet aan criterium b in art. 6 van de Beleidsregel.

Beoordeling criterium c Beleidsregel

Van Hall Larenstein heeft de volgende zwaartepunten vastgelegd in de prestatieafspraken met de Minister: Food & Dairy, Animals & Business en Delta Areas & Resources. Dit laatste zwaartepunt heeft betrekking op watermanagement en landschapsinrichting, net name in drukbevolkte gebieden en delta's. De Ad LWM sluit hier direct op aan. Aangezien de opleiding aansluit op een zwaartepunt in de prestatieafspraken, wordt aangenomen dat de aanvraag voldoet aan criterium c, tenzij naar het oordeel van de Minister reeds voldoende opleidingen in de vraag kunnen voorzien.

Vanaf 25 november 2015 is op de site van de CDHO kennis gegeven van het voornemen van Van Hall Larenstein om de hbo Ad Land- en Watermanagement in Rheden aan te bieden. Hiermee is aan de instellingen voor hoger onderwijs de mogelijkheid gegeven om hun zienswijzen op dit voornemen kenbaar te maken. Er zijn geen zienswijzen ingediend.

Aanvrager heeft gegevens geleverd over instroom in de bekostigde Ad programma's Duurzame Waternotechnologie, Civiele techniek- projectuitvoering en Civiele techniek- directievoering. Er zijn geen onbekostigde verwante Ad programma's. De instroom in het verwante bekostigde aanbod is gering en is de

pagina 4 van 5 afgelopen jaren gedaald (van 33 eerstejaarsstudenten in 2010 naar 19 in 2014). Echter, zoals reeds onder criterium a is geconstateerd, hebben de genoemde Ad programma's slechts zijdelings raakvlakken met de voorgenomen Ad Land- en Watermanagement en zijn deze instroomgegevens op zichzelf niet richtinggevend voor de voorgenomen Ad.

Aanvrager heeft op grond van de instroom in de bacheloropleiding LWM (80 tot 100 eerstejaarsstudenten per jaar) en een interessepeiling onder potentiële studenten een schatting gemaakt van de instroom in de Ad LWM. Aanvrager verwacht dat jaarlijks circa 40 nieuwe studenten aan de Ad zouden willen beginnen. Dit aantal is niet uitgesplitst naar voltijd en deeltijd. De commissie acht deze prognose te optimistisch en adviseert de instelling om de instroom te beperken tot circa 20 studenten.

Onder criterium b heeft aanvrager aannemelijk gemaakt dat er op de arbeidsmarkt behoefte bestaat aan afgestudeerden van de Ad LWM. Er waren in 2014 bij de waterschappen alleen al 39 relevante vacatures. Hierbij moet worden opgemerkt dat deze vacatures ook vervuld zouden kunnen worden door afgestudeerden met een mbo 4 opleiding plus werkervaring of een relevante bacheloropleiding. Als deze arbeidsmarktbehoefte wordt afgezet tegen de uitstroom uit het zijdelings verwante bestaande aanbod en de verwachte uitstroom uit de nieuwe Ad LWM dan lijken er voldoende baankansen te zijn voor afgestudeerden van de Ad, mits de aanvrager prudent instroombeleid voert.

De commissie constateert dat de inbedding in de regionale kennisinfrastructuur is verzekerd. De Ad maakt deel uit van de gelijknamige bachelor LWM, aanvrager heeft de contacten met het werkveld goed beschreven en de Ad sluit aan op het lectoraat Sustainable Water Systems. De verwante Ad programma's worden aangeboden in Leeuwarden en Arnhem, dus vestiging van deze Ad in Rheden heeft geen negatieve effecten op de regionale spreiding.

De commissie concludeert dat er voldoende ruimte in het landelijk aanbod bestaat voor de Ad Land- en Watermanagement. De aanvraag voldoet aan criterium c in art. 6 van de Beleidsregel.

Gelet op het vorenstaande adviseert de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs u om positief te besluiten op het voorliggende verzoek.

De Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs

drs. P.M.M Rullmann
voorzitter

Beoordelingskader macrodoelmatigheid nieuwe opleiding

Aan de hand van de in de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs van 3 juli 2014 genoemde voorwaarden worden voornemens tot het verzorgen van een nieuwe opleiding beoordeeld op doelmatigheid. Een nieuwe opleiding kan volgens artikel 6 van deze Beleidsregel alleen doelmatig worden geacht indien het voornemen voldoet aan de criteria a, b en c.

Volgens criterium a heeft het instellingsbestuur aangetoond dat uitbreiding van het landelijk aanbod met de nieuwe opleiding noodzakelijk is en dat de vernieuwing niet kan worden gerealiseerd binnen het landelijk bestaande opleidingsaanbod.

Volgens criterium b heeft het instellingsbestuur aangetoond dat er behoefte bestaat aan de nieuwe opleiding, zijnde overwegend een arbeidsmarktbehoefte, dan wel een overwegend maatschappelijke behoefte in combinatie met een arbeidsmarktbehoefte, dan wel een overwegend wetenschappelijke behoefte in combinatie met een arbeidsmarktbehoefte.

Volgens criterium c dient het instellingsbestuur aan te tonen dat er in het landelijk onderwijsaanbod ruimte is voor de opleiding. Indien de voorgenomen opleiding aansluit op zwaartepunten die de instelling heeft vastgelegd in de prestatieafspraken¹, wordt aangenomen dat is voldaan aan criterium c, tenzij naar het oordeel van de Minister reeds voldoende opleidingen in de behoefte kunnen voorzien.

¹ In de beschikkingen tot toekenning van de prestatiebekostiging heeft de Minister geen uitspraken gedaan over de doelmatigheid van eventueel in het voorstel aangekondigde nieuwe opleidingen of vestigingsplaatsen.